

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแห่ง
เลขที่รับ 2421
วันที่ 21 ม.ค. 2564
เวลา 16.10 น.

ที่ อย ๐๐๒๓.๗/ก๊อ๑๓๑๙

ที่ว่าการอำเภอเมืองอำนาจเจริญ
ถนนชัยางกูร อย ๓๗๑๐๐

๗๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่อใบอนุญาต
แทนการยื่นคำขอต่อใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน นายกเทศมนตรีตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่ง

อ้างถึง หนังสืออำนาจเมืองอำนาจเจริญ ด่วนที่สุด ที่ อย ๐๐๒๓.๗/ว ๓๘๕๒ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือจังหวัดอำนาจเจริญ ที่ อย ๐๐๒๓.๓/ว ๓๘๕๔
ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบและถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ
การกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต
พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น

อำนาจเมืองอำนาจเจริญได้รับแจ้งจากจังหวัดอำนาจเจริญว่า สำนักงาน ก.พ.ร. แจ้งว่า
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒)
โดยในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ กรรมการค้าต่างประเทศ กรรมธุรกิจพลังงาน และ
กรรมสันบสนุนบริการสุขภาพ ได้มีข้อหารือแนวทางการดำเนินการของพระราชบัญญัติการกำหนดให้
ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔
จึงขอแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบถึงประเด็นหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อใช้
เป็นแนวทางในการปฏิบัติ พร้อมทั้งเผยแพร่ประเด็นหารือดังกล่าว ผ่านช่องทางต่างๆของหน่วยงาน เช่น
เว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงาน หรือปิดประกาศ ณ จุดให้บริการ เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ www.amnatcharoenlocal.go.th หัวข้อ “หนังสือราชการ”

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๒๘๗๘๖๘๙๙

เงิน ๘๘๗ ๘๗๗.

-๒๒๖๘๔๖๗๙

เมือง จังหวัด ราชบุรี ๗๐๐๐๐
บ้าน ๑๒๓ หมู่ ๑ ตำบล โนนหนาม อำเภอ โนนหนาม

โทร. ๐๘๕-๔๕๒๗๕๕

จ.ร.

(นางสาวจิรยา ไชยศ)

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำนาจ
โทร. ๐๘๕-๔๕๒๗๕๕

ผู้ประสานงาน นางสาวจิรยา ทางนี้ที่โทร. ๐๘๐-๗๘๒๖๒๗๑

(นางสาวจิรยา ทางนี้ที่โทร. ๐๘๐-๗๘๒๖๒๗๑)

นายวราเทพ ทองน้อย
ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปลัดของสำนักงานที่ปรึกษา)

รักษาการแทนนายอำเภอเมืองอำนาจเจริญ
(นางสาวพิมพ์ชนก พร้อมใจสิง)

รองเลขาธิการองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแห่ง

๑๖๑

นายสุรเชษฐ์ จำเริญ

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแห่ง

ที่ จว ๐๐๒๓.๓/ว ๗๙๖๔

✓ ตุลาคม ๒๕๖๔

ศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ
ถนนชัยย่างกุ้ง อ.จ ๓๗/๐๐๐

เรื่อง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ และนายกเทศมนตรีเมืองอำนาจเจริญ อ้างถึง หนังสือจังหวัดอำนาจเจริญ ด่วนที่สุด ที่ จว ๐๐๒๓.๓/ว ๒๖๔๓ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๑๐.๓/ว ๒๑๔๙ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๔

จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ จังหวัดอำนาจเจริญแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบและถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแจ้งว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) โดยในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ กรรมการค้าต่างประเทศ กรมธุรกิจพลังงาน และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้มีข้อหารือแนวทางการดำเนินการของพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ จึงขอแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบถึงประเด็นหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ พร้อมทั้งเผยแพร่ประเด็นหารือดังกล่าว ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหน่วยงาน เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงาน หรือปิดประกาศ ณ จุดให้บริการ เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.amnatcharoenlocal.go.th หัวข้อ “หนังสือราชการ”

จึงเรียนมาเพื่อทราบ สำหรับอำเภอขอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทราบ เช่นเดียวกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิจิตร บุญทัน)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
โทร. ๐-๔๕๕๒-๓๐๓๒
ผู้ประสานงาน : นางสาวปิยะรัตน์ สมควร ๐๖ ๒๕๑๖ ๒๙๕๔

๖

ที่ มท ๐๘๑๐.๗/ว ๒๓ ๙๙

ผู้ลงนามในประกาศองค์กรนี้เป็นเจ้าหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย เดชที่รับที่ ๖๕๖๑ วันที่ ๑๑ ต.ค. ๒๕๖๔	
☐ ผู้อ่านให้การยินยอม	☒ กลุ่มงานดังเดิม
☐ กลุ่มงานของกฎหมาย	☐ กลุ่มงานกฎหมายฯ
☐ กลุ่มงานภายนอก	

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตศูนย์ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๗/ว ๑๙๐๑ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๙๑๗/๑๙๔๕๙ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทราบและถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ รายละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้รับแจ้งจากสำนักงาน ก.พ.ร. ว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) โดยในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ กรรมการค้าต่างประเทศ กรมธุรกิจพลังงาน และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้มีข้อหารือแนวทางการดำเนินการของพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำรุดค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ ในกรณี ข้อความร่วมมือจังหวัดแจ้งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบถึงประเด็นหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ พร้อมทั้งเผยแพร่ประเด็นหารือดังกล่าว ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหน่วยงาน เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ของหน่วยงาน หรือปิดประกาศ ณ จุดให้บริการ เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตาม QR Code ท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยูร รัตนเสนี)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

shorturl.at/pFR47

กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

กลุ่มงานส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีท้องถิ่น

โทร. ๐๒ ๒๔๑ ๙๐๐๐ ต่อ ๒๓๒๒ โทรสาร ๐๒ ๒๔๑ ๖๘๕๙

ผู้ประสานงาน นางสาวชนเนษฐ์ แก้วพุฒ มือถือ ๐๙ ๕๙๖๙ ๓๖๔๕

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๒๒๒/๒๘๕๓

สำนักงาน ก.พ.ร.

ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๓/๒๓๖ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๔

ตามที่พระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ และสำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการประชุมร่วมกับผู้แทนหน่วยงานของท่านเพื่อดิดตามความพร้อมในการดำเนินการ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ โดยในการประชุมดังกล่าวกรรมการค้าต่างประเทศ กรมธุรกิจพลังงาน และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้มีข้อหารือแนวทางการดำเนินการของพระราชบัญญัติฯ และที่ประชุมมีมติให้สำนักงาน ก.พ.ร. รวบรวมประเด็นหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อจะได้ทราบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และให้แจ้งผลให้ส่วนราชการทราบต่อไป นั้น

สำนักงาน ก.พ.ร. ขอเรียนว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากลังจะดำเนินการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) แล้ว จึงขอแจ้งผลการหารือให้หน่วยงานทราบ และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางอารีย์พันธ์ เจริญสุข)
รองเลขานุการ ก.พ.ร. ปฏิบัติราชการแทน
เลขานุการ ก.พ.ร.

กองนวัตกรรมบริการภาครัฐ

โทร. ๐๘ ๔๖๔๒ ๓๓๓๓ (ศุภานัน) ๐๙ ๖๐๑๙ ๐๐๒๐ (ขยาย)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@opdc.go.th

<http://opdc.link/NTMyMQ>

สิ่งที่ส่งมาด้วย

ที่ นร ๐๙๗๓๖๘๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๙๐ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอหารือเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๗๓/ป ๒๕๖๔
ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

สืงที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ และสำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีก้าได้ขอให้สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ.ร.) กระทรวงพลังงาน (กรมธุรกิจพลังงาน) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ) และกระทรวงสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ) แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง ตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

บันทึกคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีก้าที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีก้าได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขานุการคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองพัฒนากฎหมาย

ฝ่ายวิจัยและพัฒนากฎหมาย

โทร. ๐ ๒๒๔๐ ๐๗๘๘ ต่อ ๔๐๒๘ (นายปกรณ์)

โทรสาร ๐ ๒๒๔๒ ๒๒๗๗

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การข้าราชการเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุ
ใบอนุญาต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบราชการได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๗๒๒/๑๖๕๘ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หารือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตข้าราชการเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เนื่องจากข้อ ๑ วรรคสอง แห่งกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดให้ผู้อนุญาตต้องจัดให้มีการตรวจสอบสถานพยาบาลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลก่อนการต่ออายุใบอนุญาต หากพบว่ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการบริการแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้สถานพยาบาลดำเนินการให้ถูกต้องเสียก่อน และในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่รับรองตนเอง หรือประเมินตนเองแล้วไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล จะไม่สามารถข้าราชการเนียมแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้ จึงมีประเด็นหารือว่า การที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพจะกำหนดให้ผู้ประกอบการทำการประเมินเพื่อรับรองตนเองก่อนนั้น ขัดต่อพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตข้าราชการเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ หรือไม่ และหากไม่สามารถดำเนินการตามที่กำหนดได้แล้ว ควรจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการสถานพยาบาลฯ และพระราชบัญญัติดังกล่าว

ประเด็นที่สอง ตามที่มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตข้าราชการเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ กำหนดให้ช่องทางณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาตเป็นช่องทางหลักในการข้าราชการเนียม อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา กรมธุรกิจพลังงานและกรมการค้าต่างประเทศดำเนินการตามนโยบายการรับจ่ายเงินภาครัฐ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดภาระทุจริตคอร์รัปชันและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน โดยได้ยกเลิกช่องทางการข้าราชการเนียม ณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาตเช่นกรณีนี้ จะถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ และส่วนราชการควรดำเนินการอย่างไร

ประเด็นที่สาม การที่ส่วนราชการได้เก็บค่าธรรมเนียมในการต่ออายุใบอนุญาตจากผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตข้าราชการเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ แล้ว ต่อมานายหลังพบว่าการดำเนินการของผู้รับใบอนุญาตไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดส่งผลให้มีการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ในการนี้เข่นนี้ส่วนราชการจำเป็นต้องคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้รับใบอนุญาตหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) "ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ.ร.) กระทรวงพลังงาน (กรมธุรกิจพลังงาน) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ) และกระทรวงสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มาตรา ๑๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาต แทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ มีเจตนารมณ์ในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้รับใบอนุญาตสามารถต่ออายุใบอนุญาตได้อย่างรวดเร็ว มีความแน่นอนในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย กฎหมายดังกล่าว จึงกำหนดให้มีกระบวนการชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต เพิ่มเติมจากวิธีการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ผู้รับใบอนุญาต จึงสามารถเลือกชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือจะเลือกยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะกีดี ดังนั้น เมื่อผู้รับใบอนุญาตเลือกที่จะชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายใต้เงื่อนเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น หน่วยงานของผู้อนุญาตจึงต้องรับชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าวและออกหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาต หรือหลักฐานการรับเงินให้แก่ผู้รับใบอนุญาต และในกรณีเข่นนักกฎหมายให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับ การต่ออายุใบอนุญาตแล้ว ส่วนราชการผู้ออกใบอนุญาตจึงไม่อาจปฏิเสธไม่รับชำระค่าธรรมเนียม หรือกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติเพิ่มเติมก่อนการชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต รวมทั้งไม่อาจกำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบ การประกอบกิจการของผู้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะรับชำระได้ เนื่องจากกระบวนการชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตนั้นเป็นคลัสเซนต์ ในการตรวจสอบการประกอบกิจการของผู้รับใบอนุญาต โดยผู้อนุญาตมีหน้าที่ในการตรวจสอบตลอดช่วงระยะเวลาของการประกอบกิจการหรือการดำเนินการของผู้รับใบอนุญาตเพื่อให้ การประกอบกิจการหรือการดำเนินการของผู้รับใบอนุญาตสอดคล้องกับข้อกำหนดและเงื่อนไข ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นกำหนด นี้ใช้ตรวจสอบเฉพาะเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตขอต่ออายุ

"มาตรา ๑๒ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดอายุใบอนุญาตไว้ และกิจการหรือการดำเนินการที่ได้รับใบอนุญาตนั้นมีลักษณะเป็นกิจการหรือการดำเนินการที่เห็นได้ว่าผู้ได้รับใบอนุญาตจะประกอบกิจการหรือดำเนินการนั้นต่อเนื่องกัน คณะกรรมการรัฐมนตรีจะกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ แทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตกีดี และเมื่อหน่วยงานซึ่งมีอำนาจออกใบอนุญาตได้รับชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าวแล้ว ให้ออกหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้รับใบอนุญาตโดยเร็ว และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับการต่ออายุใบอนุญาตตามกฎหมายนั้น ๆ แล้ว"

การกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ทราบเป็นพระราชบัญญัติ ในพระราชบัญญัติการดังกล่าวให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติและประเภทของใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติตั้งกล่าวที่ผู้รับใบอนุญาตอาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้

ใบอนุญาต ทั้งนี้ ตามที่มาตรา ๑๓^๒ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ ได้บัญญัติไว้ ซึ่งในขั้นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้แจ้งถึงรายละเอียดของกฎหมายและให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติราชการซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบราชการ และผู้แทนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายและใบอนุญาตตามที่ระบุในบัญชีท้ายฯ ต่างก็ได้รับทราบคำอธิบายและจัดนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว

จากหลักการและเจตนาرمณ์ของมาตรา ๑๗^๓ และพระราชบัญญัติตามที่กล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) มีความเห็นในแต่ละประเด็นที่หารือ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า มาตรา ๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้การต่ออายุใบอนุญาตตามรายชื่อพระราชบัญญัติและประเภทของใบอนุญาตที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งรวมถึงใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลด้วยนั้น ผู้รับใบอนุญาตอาจชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้ และในมาตรา ๕^๕ บัญญัติว่า เมื่อชำระค่าธรรมเนียมแล้วให้ออกหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับการต่ออายุใบอนุญาตตามกฎหมายนั้นแล้ว ผู้อนุญาตจึงไม่สามารถนำเงื่อนไขสำหรับการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามที่กำหนดในกฎระเบียบที่ออกตามกฎหมายเฉพาะมาใช้แก่การชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ได้ รวมทั้งไม่สามารถกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องดำเนินการอื่นใดเป็นการเพิ่มเติมนอกเหนือจากการชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนั้น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพจึงไม่สามารถกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องประเมินเพื่อรับรองตนเองก่อนชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้

มาตรา ๑๓ ให้เป็นหน้าที่ของผู้อนุญาตที่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการตรวจสอบการประกอบกิจการหรือการดำเนินกิจการของผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นไปตามที่กฎหมายว่าด้วยการอนุญาตกำหนด และให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้อนุญาตที่จะต้องตรวจสอบตามหลักเกณฑ์และแนวทางดังกล่าว

เมื่อมีผู้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ หรือเสียหายจากการประกอบกิจการหรือการดำเนินกิจการของผู้ได้รับอนุญาต ไม่ว่าความจะประภูมิต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เองหรือมีผู้ร้องเรียน ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการตรวจสอบและสั่งการตามอำนาจหน้าที่โดยเร็ว

“โปรดดูเรื่องอรรถที่ ๑, ข้ามตัว”

มาตรา ๓ การต่ออายุใบอนุญาตตามรายชื่อพระราชบัญญัติและประเภทของใบอนุญาตที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ผู้รับใบอนุญาตอาจชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้

มาตรา ๕ ให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๕ ก่อนวันที่ใบอนุญาตจะสิ้นอายุลง ทั้งนี้ ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะเรื่องกำหนดเงื่อนเวลาการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตไว้เป็นประการใดให้ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นด้วย และเมื่อชำระค่าธรรมเนียมแล้ว ให้ออกหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้รับการต่ออายุใบอนุญาตตามกฎหมายนั้น ๆ แล้ว

ในการถือที่ไม่สามารถออกหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตได้ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับชำระค่าธรรมเนียมออกหลักฐานการรับเงินให้แก่ผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าหลักฐานการรับเงินดังกล่าวเป็นหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตจนกว่าผู้รับใบอนุญาตจะได้รับหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ผู้อนุญาตอาจส่งหลักฐานการต่ออายุใบอนุญาตตามมาตราหนึ่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยกีดี

อนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ ผู้อนุญาตต้องกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการตรวจสอบการประกอบกิจกรรมหรือการดำเนินกิจกรรมของผู้ได้รับอนุญาตซึ่งเป็นการดำเนินการต่างหากจาก การชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาต เพื่อให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ทั้งนี้ หากผู้อนุญาตเห็นว่าภาระเบียบที่ออกตามกฎหมายในความรับผิดชอบของตนฉบับใด มีบทบัญญัติที่อาจขัดหรือแย้งกับหลักการแห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการฯ หรือพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ ก็สมควรที่จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงภาระเบียบเข่นว่านั้นให้มีความสอดคล้องและรองรับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ และพระราชบัญญัติการดังกล่าวต่อไป

ประเด็นที่สอง เห็นว่า มาตรา ๕^๕ แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ชำระค่าธรรมเนียมตามอัตรากำหนดให้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น ณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาต หรือผ่านช่องทางหนึ่งช่องทางใดตามที่ผู้อนุญาตกำหนดไว้ โดยผู้รับใบอนุญาตสามารถชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต ณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาตได้ดังเดิวนั้นที่พระราชบัญญัติ มีผลใช้บังคับ^๖ สำหรับช่องทางอื่นนั้น ผู้อนุญาต ต้องจัดให้มีช่องทางใดช่องทางหนึ่งเพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติมสำหรับอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนภายใต้รัฐกิจสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติฯ ใช้บังคับ^๗ จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัตินี้มุ่งประสงค์ที่จะให้ผู้รับใบอนุญาตสามารถชำระค่าธรรมเนียม ณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาตได้เป็นอย่างน้อย และผู้อนุญาตต้องจัดให้มีช่องทางอื่นเพิ่มเติมอย่างอีกหนึ่งช่องทาง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น ผู้อนุญาตจึงไม่สามารถใช้ช่องทางอื่นซึ่งเป็นทางเลือกด้วยไม่จัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าธรรมเนียม

๓) โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

“มาตรา ๕ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ชำระค่าธรรมเนียมตามอัตรากำหนดให้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น ณ สถานที่ทำการของผู้อนุญาต หรือผ่านช่องทางหนึ่งช่องทางใดดังต่อไปนี้

- (๑) จุดบริการรับชำระค่าธรรมเนียม
- (๒) ธนาคาร
- (๓) ศูนย์บริการร่วมหรือศูนย์รับคำขออนุญาต
- (๔) ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์
- (๕) ช่องทางอื่นใดที่เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ให้ผู้อนุญาตจัดให้มีช่องทางสำหรับรองรับการชำระค่าธรรมเนียมตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) อย่างน้อยหนึ่งช่องทาง รวมทั้งกำหนดรายละเอียดวิธีการชำระค่าธรรมเนียม และประกาศให้ประชาชนทราบ เป็นการทั่วไป

“มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ และมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕)

“มาตรา ๖ ให้ผู้อนุญาตจัดให้มีช่องทางสำหรับรองรับการชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๕ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายในสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ณ สถานที่ทำการของผู้อ่อนนุญาตได้ เนื่องจากผู้รับใบอนุญาตแต่ละรายย่อมสหดวกในการชำระค่าธรรมเนียมผ่านช่องทางที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ประกอบการบางรายอาจชำระที่จะชำระณ สถานที่ทำการของผู้อ่อนนุญาต หากกว่าการชำระที่ธนาคาร หรือชำระณ ศูนย์บริการร่วม หรือจุดบริการรับชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าผู้อ่อนนุญาตจะจัดให้มีจุดบริการรับชำระค่าธรรมเนียมณ สถานที่ได้และมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

อนั้น การรับชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตณ สถานที่ทำการของผู้อ่อนนุญาต มิได้มีการกำหนดเฉพาะเจาะจงให้ผู้อ่อนนุญาตต้องรับชำระค่าธรรมเนียมเป็นเงินสดโดยไม่สามารถถือรับชำระค่าธรรมเนียมผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังนั้น ผู้อ่อนนุญาตอาจจัดให้มีช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตณ สถานที่ทำการของผู้อ่อนนุญาตได้ อันถือเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๔๗^๑ ประกอบกับมาตรา ๖๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ แล้ว

ประเด็นที่สาม เห็นว่า มาตรา ๑๒^๓ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตของทางราชการ และพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตฯ เป็นการกำหนดเฉพาะกระบวนการในการต่ออายุใบอนุญาตเพิ่มเติมจากกรณีการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะ และเป็นเพียงการแสดงความประسังค์ของผู้รับใบอนุญาตที่จะประกอบกิจการต่อเนื่องกันไป โดยผู้รับใบอนุญาตยังคงมีหน้าที่ต้องประกอบกิจการให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายตลอดระยะเวลาที่การประกอบกิจการ การต่ออายุใบอนุญาตจึงไม่กระทบต่อกระบวนการหรือการดำเนินการในส่วนอื่นที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะ เช่น การขออนุญาต การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ดังนั้น ผู้อ่อนญาตจึงยังมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดในกฎหมายได้จากการถือตามที่หารือนี้ หากผู้รับใบอนุญาตได้ชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตและได้รับการต่ออายุใบอนุญาตแล้ว และต่อมาเมื่อเหตุซึ่งทำให้มีการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด ผู้อ่อนญาตย่อมสามารถสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้โดยไม่ต้องคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้รับใบอนุญาต ซึ่งเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกับการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตทั่วไป

เพื่อให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรที่สำนักงาน ก.พ.ร. จะได้แจ้งเวียนและเผยแพร่ข้อหารือตามพระราชบัญญัตินี้ให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนทราบโดยทั่วถันด้วย

๔. ๙๙๒

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำมภานด์การภูมิภาค

กันยายน ๒๕๖๔

^๑ โปรดดูเชิงօրรถที่ ๗, ข้างต้น

^๒ โปรดดูเชิงօรรถที่ ๘, ข้างต้น

^๓ โปรดดูเชิงօรรถที่ ๑, ข้างต้น